

SPIS TREŚCI

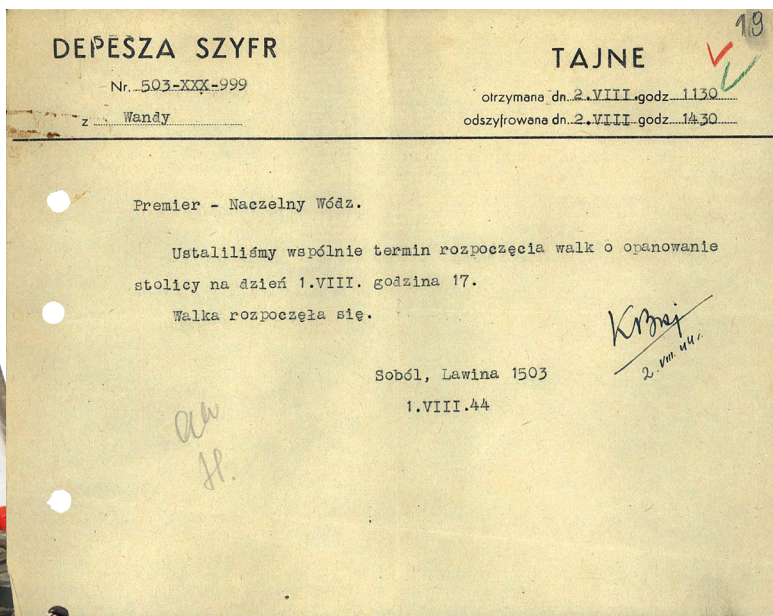
75. rocznica Powstania Warszawskiego

Szymon Nowak – Najpiękniejsza polska bitwa 5

Powstanie Warszawskie do dziś budzi wiele emocji. Jedni twierdzą, że Insurekcja Sierpniowa nie miała sensu, była narodową katastrofą, błędem (a nawet obłędem), że wywołali ją nieodpowiedzialni i samozwańczy oficerowie Armii Krajowej, a walka była z góry skazana na porażkę. Inni utrzymują, że w tamtej sytuacji militarnej i politycznej nie było dobrego wyjścia, a próba oswobodzenia Warszawy własnymi rękami była jedyną szansą wywalczenia niepodległej Ojczyzny.

Waldemar Grabowski – Pierwsza depeza powstańczej Warszawy 14

Waldemar Grabowski – Cywilna łączność radiowa w Powstaniu Warszawskim 17

W kontaktach Rządu RP na Uchodźstwie z Delegatem Rządu na Kraj i Komendą Główną AK w czasie Powstania Warszawskiego ważną rolę odgrywały cywilne stacje radiowe.

Waldemar Grabowski – „Marat”
z patrolu „Wani” 26

Archiwum IPN przechowuje niezwykle interesujące materiały dotyczące żołnierzy Polski Podziemnej aresztowanych w latach 1944–1945 i wywiezionych do Związku Sowieckiego. Wśród nich możemy odnaleźć kilka dokumentów na temat Edwarda Majcherczyka (1918–2006).

Waldemar Grabowski – Czekaając
na „czerwoną zarazę” 29

Latem 1944 r. wojska Armii Czerwonej znalazły się w centralnej Polsce. Dowódcy AK musieli pilnie zdecydować, jaką postawę przyjąć wobec „sojusznika naszych sojuszników”.

Ks. Jarosław Wąsowicz SDB – Salezianie
w Powstaniu Warszawskim 34

Salezianie i ich wychowankowie brali czynny udział w powstaniu. Księża i koadiutorzy starali się zdobywać potrzebną żywność, podnosić w tych trudnych dniach na duchu, zapewniać opiekę duszpasterską. Byli kapelanami. Chłopcy przydzielani do pododdziałów i służb pomocniczych z poświęceniem pełnili funkcje gońców i łączników, działali w Harcerskiej Poczcie Polowej. Byli szczególnie przydatni z powodu świetnej znajomości terenu, przechodnich bram, przejść i wszelkich zakamarków dzielnicy.

Justyna Błażejowska – Jan Olszewski:
moje doświadczenia
z 1 i 2 sierpnia 1944 roku 42

Dzisiaj chciałbym coś powiedzieć w związku z fragmentem opublikowanych w 2013 r. wspomnień Karola Modzelewskiego. Mianowicie, jak pamiętam dzień 1 sierpnia [1944 r.]. A pamiętam doskonale, chociaż miałem czternaście lat. Pierwsze takie przeżycie... Pozostało we mnie na zawsze i odbijało się szczególnie w dramatycznych sytuacjach.

Ewelina Ślężak – Matka Boska Armii Krajowej 50

W czasie II wojny światowej, w tym podczas Powstania Warszawskiego, powstało wiele obrazów przedstawiających martyrologię narodu polskiego. Dzieje jednego z nich, obrazu Matka Boska Armii Krajowej Ireny Pokrzywnickiej, do dziś są znane nielicznym.

Lech Kaczyński – Hołd 57

Lech Kaczyński, ówczesny prezydent Warszawy, dzień przed 60. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego, 31 lipca 2004 r., otworzył długo oczekiwane muzeum, które powstało z jego inicjatywy. Przypominamy wygłoszone wtedy przez prezydenta przemówienie.

Wojciech Wichert – Powstanie Warszawskie w niemieckiej (nie)pamięci 62

Marceli Porowski – Na Starówce i w Śródmieściu 76

Byłem przeciwny ubarwianiu rzeczywistości, uważając, że to działa na krótką metę – wspominał prezydent powstańczej Warszawy.

Przed godziną „W”. Ostatnie dni konspiracji 89

Anna Szarzyńska-Rewska, „Renata”, „Renia”, „Hanka”, „Albertyna” – Godzina „W”. Pogotowie w oddziale 92

Stefan Pawłowski – Delegatura Rządu na Kraj w czasie Powstania Warszawskiego 102

1939–1945 Bohater

Andrzej Chmielarz – Antoni Chruściel „Monter” 110

1939–1945 Zbrodniarz

Anna Zechenter – Erich von dem Bach-Zelewski 122

Sylwetki

Kinga Hałacińska – Tajemnica dziecięcego notesu 138

Komentarze historyczne

Wojciech Polak – Do zobaczenia, Zbyszku 149

Generał Zbigniew Nowek – mój przyjaciel, jeden z najwybitniejszych polskich opozycjonistów walczących z władzą komunistyczną – zmarł nagle 17 czerwca 2019 r.

Ewa Tylus – Czy Solidarność obaliła komunizm? Głosy dysydentów 161

Danuta Sadowska – Nie dać im spokoju

Jerzego Kanikuły boje z komuną 168

Pisarze Niepodległości

Marek Klecel – Poetka wielu epok.

Kazimiera Iłłakowiczówna (1889–1983) . . . 179

Książki

Izabela Suleja – Groza tamtego czasu 197

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
dr hab. Waldemar Grabowski, Adam Hlebowicz,
dr Milena Kindziuk, dr Kazimierz Krajewski,
dr Mariusz Krzysztofiński,
dr hab. Sebastian Ligarski, dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
dr Filip Gańczak (filip.ganczak@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiowski
(jakub.golebiowski@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko –
zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Andrzej Sujka (andrzej.sujka@ipn.gov.pl),
dr Barbara Świtalska-Starzeńska
(barbara.switalska-starzenska@ipn.gov.pl),
Anna Zechenter (anna.zechenter@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter
Sekretariat: Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny: Sylwia Szafrąska

Projekt okładki i łamanie:
Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

Druk:
LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

Na okładce: Obraz Matki Boskiej Armii Krajowej,
suchy pastel, 1944 r., Irena Pokrzywnicka.

Fot. ze zbiorów MPW